

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Canones in tabulas motuum stellarum - Cod. Ettenheim-Münster 33

Stöffler, Johannes

[16./17. Jahrh.]

Üb. die Sterne im allgemeinen

[urn:nbn:de:bsz:31-103116](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-103116)

Stellarum omnium quae in caelo videntur, duplex est ar-
 rasping manent. Quaedam enim sunt non errantes
 aut fixae, multi ne fixae infinitae, certano relo q
 fixamentum appellamus inhaerent, fixae dicitur quia
 eade sunt secundum figuram, et fixae sunt utiq; Variant
 se se sunt in eade propinquitate et distantia de se se
 loquimur. Unquod quidam valentis univates stellas glo-
 giudes aut quatuor virtuti potens diffigere. De his
 pto. 7^a et 8^a dit. qstionibus manentis abinde tractat
 Alie vero sunt stellas errantes aut vaga, qe videntur
 ptoas videntur. No secundum eade figuram se se, uno
 quandam propinquos, et quandam ad invicem sunt dista-
 tiones, et dicitur apud se se spiritus tenet igit
 no eade modo se se habentes invicem qeata loca-
 tes vero sunt ne plures nodi suis recte habentur
 , sexta recte in manum pvenire qgnitione Lunam
 duas sole et luna. theoria arithmetice et geometricae
 absoluntur. In pferentia tubilus celestium ingrua
 tena pgnitione stellarum, quarum altissima sanivini
 stella est dicitur, sub qua iouis stella, et sub har
 marcy lunde delatantur et tande compositiones

organoni materialium q̄q̄ hae stelle equat, & va-
 rii eorū passionos ostendit adtingent Volumine
 aut istarū tōm Stellarū sativni, jovis & martis
 tractatū simul nigere, q̄a in pluribz op̄etariis
 quōdāmodo, fr̄q̄ue in his q̄ s̄ignificationi eorū
 & motū s̄it necessaria. Eorū itē motū &
 eade doctrina eorū op̄tadiis motū mediū &
 variis, in togri & latē in qualibz hārū stel-
 larū s̄ditariū. Nec eorū post aliqua d̄iver-
 sitas d̄ivari si s̄ufficiente doctrina habuerit
 inq̄ valētudī motū in sativni stella, in re-
 liquis habebimz s̄ufficiens op̄positi. Arripite igit̄
 suāmissimū lectores s̄clerū s̄idere tōm s̄uperiorū
 s̄tellarū tabūlas, in facilissimū ordine noscā
 opa redartus d̄ivariū intellectū eorū modiorū
 d̄oty s̄ep̄itā patebit op̄positionibus

Proposito prima

• Tōm superiorū, sativni, jovis & martis
 tabūlas brevīt̄ numerare d̄ilibz tōm s̄upe-
 riorū orto h̄z tabūlas paritūlaras, q̄q̄ s̄iorū
 motū tōm op̄modū d̄iverſitas abs̄olūtū

Quarta prima radibus ceteris quiescentibus est
 Secunda angus pro pandit Tertia radices
 quatuordecim et in vngue examinatus ad initia
 annorum quibus terminat Quarta medicis
 motu pro in mensibus solariis vngulis et diebus
 eorum exponit Quinta medicis motu in ho-
 ris et horarum fractionibus alligat Sexta equa-
 tionibus et stationibus pro partibus Septimum
 latitudinibus in localibus in australibus stelle
 vage in vngulis accommodata est Octava et ter-
 tina, quibus pro .i. dimensio et varium eius
 motu in vno aut pluribus diebus enumerat

Propositio sexta

Radices medij motu et medij argumenti tem-
 porum ad principia annorum christi computare
 Propositio sexta super de stellis exposita, hanc no-
 ta expositionem hinc inde absoluit Quare
 lectores eadem consilium sed in exemplum de-
 sit exemplum, sequens hoc summe exemplum
 Offert mihi annus quibus nonis in vno, in
 ab eis saluberrima inuentione spirituum 1509

ad unq. principii radices saturni numerare
 inbecor principio omni radices medij motu
 pte & arg^{ti} medij arg^{ti} ad eam registi,
 observatas in tabula distinte, ad hunc ad=
 verty titulis extra scribo sic

	Medij motu saturni				Medij arg ^{ti} saturni			
	5	9	11	22	5	9	11	22
Radice	2	14	5	15	6	24	13	9

Præterea g^o idem quod ab eam registi ad ini=
 tui anni noni g^o p^o p^o flingent anni mille
 quingenti & octo g^o p^o atq^{ue} p^o p^o in
 tabula & extrahendo radices saturni ordi=
 nata in lineis annorum videri quæro, sed

ep^ode unq^{ue} invenio In tabula aut^{em} anno=
 vi collectore offendo 1500 numerum minore
 estq^{ue} v^o invenio, & e^o d^o d^o g^o g^o d^o d^o p^o
 sub titulo medij motu saturni reperio

q^{ue} ita substituendo radice medij motu saturni
 extrahente, & g^o p^o sub titulo medij ar=
 g^o h^o ip^o invenio

5	9	11	22
0	18	59	50

q^{ue} substituendo
 d^o arg^o h^o e^o notate, & absolute est invenio

annorum 1500, et subit numeri taliter dispositi

Medij motus saturni				Argu ^m medij saturni			
$\bar{5}$	$\bar{8}$	$\bar{11}$	$\bar{2}$	$\bar{5}$	$\bar{8}$	$\bar{11}$	$\bar{2}$
2	14	5	15	5	24	13	9
11	22	1	24	0	19	59	50

De annis autem oppositis et quibus ad hunc sunt
 sunt anni 8, quos in tabella annorum supra
 prout ratio, et in linea transversali X^o dextrum
 sub titulo medij motus saturni habeo $\bar{5}$ $\bar{8}$ $\bar{11}$ $\bar{2}$
 quod sub anno numero medij motus saturni,
 iterum ad pedem 8 annorum sub titulo argu^m
 medij offendo $\bar{5}$ $\bar{8}$ $\bar{11}$ $\bar{2}$ quod numeris medij
 argu^m suppono et sic 8 annis satisfactum est, et ap-
 parabit numeri in hanc seriem

Medij motus saturni				Medij argu ^m saturni			
$\bar{5}$	$\bar{8}$	$\bar{11}$	$\bar{2}$	$\bar{5}$	$\bar{8}$	$\bar{11}$	$\bar{2}$
2	14	5	15	5	24	13	9
11	22	1	24	0	19	59	50
3	7	52	39	8	22	10	53

Denique sub quolibet titulo via additionis reseruo
 numeros in vni, a subtractionibus fractionibus
 interrogando et probamus radices saturni ad
 principium anni noni has esse

	Medij moty saturni				Medij argu ^b saturni			
	6	9	vii	z	6	8	vii	z
Radice	5	13	59	18	4	5	23	52

Et his igitur radicebus octo medij moty saturni
 , ora cetera , ora deniq; eiq;de argu^a ad quolibz
 die anni collati p^oceat. Ne iudicium de ra-
 dicitz iouis & maris eliminandis p^ocedere est
 Hic tamen no est ignorand^u qd argu^a =
 motu medij iouis t^oni supiora p^oceat
 eoru n^o sole colligantur alit^r & etia p^oce-
 rat^r hoc modo argu^a Medij motu p^ote
 ad t^oni p^oceptu^m radicitate subtrahere a me-
 dio motu solis ad ide t^oni p^oceptu^m , & id
 quod remanet medij argu^m p^ote ostendit
 Gratia exempli Medij moty saturni ad p^oni-
 ripm^o anni noui q^o radice eiq;de minutis
 est 6 9 vii z Medij aut moty solis ad
 5 13 59 18
 iudicium eiq;de anni et tabula solis numerat^r
 est 6 9 vii z dempto itaq; medio motu
 saturni et medio motu solis remanet ac-
 gu^m medij saturni p^o 6 9 vii z
 4 5 23 50

Propositio tertia

Anger huius superiorum breui copiato deputata
 intellectui huius propositio fecit propositio 3ta solis
 et exemplo facile rapere Offert mihi annis
 fluens non est a Christi natiuitate minime
 rary 1509, ad huius rapit angre saluam
 deputata prius Cuius annis Christi propositio 15
 1509 in tabula angre saluam, et in huius
 non annorum oblatos annos missi offendo
 sed minores proquiores 1508 quorum
 angre est in tabula solis 15 5 5 in 2
 una in motu angre annis 15 33 mini
 trum Post hac rapere minime annorum
 in q^{da} tabula istas ad minime annos
 in propositio, et video unum ecclesia aliam
 in unitate, motu ergo annorum 15 33 2
 ad huius simul 2. angre simul et estripit
 et prodit angre saluam ad rapit anni ob
 lati 15 5 5 in 2 Unum aliam angre
 ioris et machis et propositio eorum tabulis
 supputandas proprius

Propositio quarta

Radices centri terram superiorum ad principia
 annorum christi explorare Nulla hic potest
 quae propositio expectabitur lictores declaratio-
 ne, in sup^a & quarta plio abinde potest
 posse exemplari duntaxat adiecta expo-
 sitione Repeto igitur annum novum propositi-
 onum predictarum, ad sing^l initium vero nu-
 meratorie expectari radice medij radi sa-
 turum per Adam huius habeo radice me-
 dij motu 15 5 13 59 18, & 7 tertiam
 auge eadem videlicet 9 13 13 54,
 Subtraho igitur auge a radice medij
 motus (assumptis 12 signis quia alias
 subtractio fieri nequit) & relinquuntur ra-
 dice centum medij saturum ad principium
 anni novi, per 5 8 11 2 per-
 uanda quidem pro omnibus centis to-
 tius anni numerandis

& quarta aut & quinta hinc tam superior, radices
 cum in momentorum motu & hinc pte minus
 qd motu ad medietate diei ollas pte & pteas,
 Radices aut singulis distinte ee motu, blati
 die mensis qre in tabula medietate motu eige
 pte & e directo ipse medietate motu pte in =

No. 10.

motu, radices medietate motu & medietate pte pte
 Site medietate motu argu^{ti}, argu^{to} Quibus additis
 cum pte motu medietate motu ad medietate diei pte
 pte pte hinc pte pte, offert motu annu
 motu pte (sub numero annu pte 1509
) & eige anni diei 25 martij, ad riq me-
 vidia, medietate motu, rati & argu^m pte
 pte pte inbrece Reges breuitate pte pte
 pte eige & pte pte pte pte pte pte, pte,

Medietate motu pte	Ceteru medietate	Argu ^m medietate
5 9 17 2	5 9 17	5 9 17
5 13 59 17	9 0 45	4 5 24

Ad pte aut 25 diei martij offendo medietate
 motu pte pte, 5 9 17 2 que medietate
 motu & rati pte pte, & medietate motu argu^{ti}
 5 9 17 que argu^{to} pte pte & pte pte pte =
 motu pte ordinari

Medij moty saturni | Ceteru mediu | Argu^m mediu .

5	5	17	2	5	5	17	5	5	17
5	13	59	17	9	0	45	4	5	24
0	2	48	49	0	2	49	2	19	59

Quibus simul motus habeo octo medios moty sa-
turni memoratos ad meridie 25 diei martij
quod fuit optati - etc

Medij moty saturni | Ceteru mediu | Argu^m mediu

5	5	17	2	5	5	17	5	5	17
5	16	48	4	9	3	34	5	25	23

Reliquas operationum varietates in 2 fatis sunt
et ce 5^a propositione solis elin possunt in xmo
locis relinquere respicimus

Propositio septima

Triu superioru, mediu motu, ceteru et argu^m
media ad hora quatuor et horarigs fractiones ad
sept ante et postmeridiam brevit numerate
Hanc nostra propositione septima solis abude absoluit
Quare ceplare dicitur ad omnia subu p d m
Invenimus Responsum octo moty saturni x antere
de propositione ad meridie 25 diei martij,
anni non in septi, post quod esse ad
hora 11 post meridiana numerate. Intro igit
in 11 hora in tabularu mediu motu saturni

in horis III quas in linea rubra horarum 2 mi-
 nutorum gressio 2 et transfereb eam in medio
 motu saturni $\begin{matrix} 5 & 5 & m & 2 \\ 0 & 0 & 0 & 55 \end{matrix}$ quem me-
 dio motu 2 retro respice subtrahit, 2 mediu
 motu argu $\begin{matrix} 5 & 5 & m & 2 \\ 0 & 0 & 20 & 0 \end{matrix}$ que medio arg^{to}
 subtrahit et facta additione habes memoratos
 motu saturni ad hora II opposit, tales,
 Mediu motu saturni   Ceteru mediu   Mediu argu^m
 $\begin{matrix} 5 & 5 & m & 2 \\ 5 & 10 & 49 & 1 \end{matrix}$ | $\begin{matrix} 5 & 5 & m \\ 9 & 3 & 35 \end{matrix}$ | $\begin{matrix} 5 & 5 & m \\ 0 & 25 & 49 \end{matrix}$

Propositio octava

Placitū superiorū, martis, jovis 2 saturni vera mo-
 tu p tabulas equationū pstruatur per beta g^{ing}
 nigris hinc superiorū mediu motu, retro 2 arg^m
 ad meridiū, 2 p 7^{am} ad temp^o ante 2 postmeri-
 dianū cognosce quibz in alaro motu 2 insti-
 tionibz adit. Cū retro medio pte tabula equa-
 tionū eige ingere, quōdo simile in lineis m-
 ueri 2 quōd in eij directo inuenies de equa-
 tionē retro, eē p se nota in titulo addit ut in-
 uia, 2 in finē vera III si opus fuerit 2 hora
 A ut III Cū quā dicit pte ppositionate per

ortum solis inquire et eade pte proportionalium
 minuta intra horu a ut in statione, adde ut
 minime ab equione recti qua ee tubula acco-
 pisti, et erit equio recti vera et equo. Deinde
 gam equatione recti equata si vera ea scripti
 fuerit adde ea adde recto medio, et subtrage
 ipsa ab argu^{to} medio. Si vero vera ea scripti
 fuerit minime, ipsa a recto medio subtrage et adde
 ea argu^{to} medio et habebis utruq equi s; rectu
 et argu^m et hanc equione recti peria ad p^otem
 in titulo suo adde ut minime quia inferior
 ea indigebis. Preterea in recto equato eade
 tubula equationum ingere, quae simile in lineis
 minime, et minuta proportionalia in directo in-
 verta ee p p nota in sua decia si est opus,
 et fac pte proportionate p ortum solis et intra
 tubuloni existere ea adde ut subtrage et habebis
 minuta proportionalia equata, q p^otem p^otem
 in titulo tangere p^otem ut p^otem. Et ut
 tubula dret. Ceteru in argu^{to} equato eade
 tubula equationum intra et ampe equationem
 argu^h in directo existere in sua decia si est

= pte proportionali & ortiva solis accepta, fac ista
 equata & vera & acerbis equo argu^{ti}, q^{uod} vocat^{ur} ut in
 l^{ib}ra, equatio arg^{ti} fimo examinata, & ista
 serva in n^oculo adde ut minime p^{oss}it tabula
 admonet. Ampe via ibide p^{oss}it ubi accepisti equa-
 tionem argu^{ti} diversitate diametri in altera tra-
 y^ondim^o in sua d^{ist}ia si oxy est r. Si em
 sup^{er} minima proportionalia sup^{er} parata scripta
 fuerit togiora, t^um raxe diversitate diametri
 sub tog^one togiori si aut sup^{er} ea scriptum
 fuerit p^{ro}portio t^um raxe ea sub tog^one p^{ro}portio
 & intra p^{oss}it dupli^{ci} nitentia si in argu^{ti}
 fuerint minima, sumendo d^{ist}iam & p^{oss}it p^{ro}por-
 tionate r & habbis diversitate diametri c^otra
 De qua diversitate diametri accepit p^{oss}it p^{ro}por-
 tionate p^{oss}it p^{ro}portione minorum p^{ro}portio-
 nalis q^{uod} sup^{er} scripta scripta ad 60, & p^{oss}it
 vera p^{oss}it m si diversitas diametri accepta
 est sub tog^one togiori, ut A si accepta est
 sub tog^one p^{ro}portio eius in n^ois tabulis h^{ab}-
 bili adde ut minime p^{oss}it rindiat Har p^{oss}it
 p^{oss}it p^{ro}portionate equo argu^{ti} fimo exami-
 nate adde si vera ea tra A ut adde minime,
 ut ab ea subtrahat si vera ea tra m ut minime

minime, & qd post ista additione ut si b. r. a. t. i. o =
 in colligit ut residuabit, est equo regu h. p. t. o
 examinata qua in titulo suo addit ut minime
 ad p. t. o p. r. i. o. Tunc utraque equatione h. p. t. o equant
 t. e. t. i. s. i. g. ad p. t. o p. r. i. o. t. u. s. i. o. b. a. t. o. & equa-
 tionem regu h. p. t. o examinata in suo titulo =
 p. r. i. o. Et si r. i. c. a. v. e. r. i. t. a. t. e. s. i. c. i. t. a. d. d. e. ,
 addit eos simul & totu addat medio motu p. t. o
 p. r. i. o. Et si s. i. m. i. l. u. t. r. a. q. u. e. s. i. c. i. t. a. d. d. e. ,
 eos simul & totu minime a medio motu p. t. o
 Et si r. i. c. a. v. e. r. i. t. a. t. e. s. i. c. i. t. a. d. d. e. & r. i. c. a.
 alia minime, tunc minime minore a ma-
 iori, & residua ineta quod similis addit ut mi-
 nime r. i. c. a. m. a. i. o. r. e. equatione p. r. i. o. r. e. p. o. s. i. t.
 addit ut minime a medio motu p. t. o, & quod
 post augmentu aut diminutione p. r. i. o. r. e. t.
 est v. e. r. y. m. o. t. u. p. t. o. in Zodiaco Exemplari
 computatione se h. p. t. o. s. i. m. i. l. i. g. i. t. e. q. u. e. t. o. g. a.
 x. o. r. u. p. o. r. i. d. e. p. e. t. a. t. m. o. t. u. m. e. d. i. s. a. t. u. r. i. a. d. m. a.
 vidu 25 diei motu anni r. o. n. i. t. u. & p. e. t. u. r. i. a.

Medij motu Saturni				Mediu centu			Mediu argu ^m		
5	5	vi	2	5	5	vi	5	5	vi
5	16	48	5	9	3	34	5	25	23

2 Volo inuestigare Verū motū Ingradior nū retro
 medio $\frac{13}{9} \frac{5}{3}$ tabula equationū p̄teriti
 & inuenio 9 $\frac{5}{3}$ in pede tabule, & 3 $\frac{5}{3}$ in
 linea rubra ostendit In quā p̄dūm dicitur
 sub simili equatio retro facta p̄portione p̄st
 34 m. modij retro, ratio equationū retro $\frac{5}{3} \frac{11}{28}$
 $\frac{26}{2}$ nū nota adde hanc r̄gū equatū retro vero
 et equā p̄t simili adde inq̄o modij retro
 & p̄terito et a medio argū^t & Gabec utiq̄
 Verū & equatū ad mensurā diei p̄p̄o $\frac{13}{9}$
 Centū Verūm | Argū^m Verūm
 $\frac{5}{9} \frac{5}{10} \frac{11}{2} \frac{2}{25}$ | $\frac{5}{5} \frac{5}{18} \frac{11}{55} \frac{2}{9}$

3 Seruo etiā eundē equationū retro ad p̄teritū
 Cū retro autē vero $\frac{13}{9} \frac{5}{10}$ retro eandē
 tabula, & ad p̄teritū 10 p̄dūm ratio 8 m.
 p̄portionalia longiora p̄nt in scriptis dicit

4 Denique nū argū^{to} vero $\frac{13}{9} \frac{5}{18}$ ingradior eā
 de tabula & quia 6 signa argū^{ti} offendo
 in pede tabule, ratio 18 p̄dūm argū^{ti} $\frac{5}{3}$
 in linea rubra ostendit, & et r̄p̄p̄o 18
 sub simili equā argū^{ti} inuenio equationū
 argū^{ti} $\frac{13}{9} \frac{5}{2} \frac{11}{9}$ nū nota minime, & dicitur
 7 m. nū tra A, de 7 die & 55 m. argū^{ti}

recipio pte proportionate pte in 2, qua ppter
 lrum A Sen, addo equationi argu^{ti} ppter ut =
 no argu^{ti} pmo examinata per 2 15 25. in
 titulo minus Item in eode argumeto recipio d =
 necessitate diametri pte 0 5, 7 in logice quide
 2 qd sup recipi minima proportionalia logice in
 nota minus de qua diversitate 2 8 minima pte
 hionalibus sup pccipue amipio pte proportionate
 pte in 2, qua ppter hntu minus substituendo
 ad equatione pmo examinata 2 remanet
 equatio pte examinata pte 2 14 29 in titulo
 minus Sed quia per eqno argumeti pte exami=
 nata 2 eqno retui sup pccipue hnt diversos hnt=
 los, una adde alia minus Demo eqno argu^{ti}
 pte examinata minore, ab eqno retui ma=
 iori, 2 manebat in eodmo 5 in 2, in titulo
 adde, quod addo medio motu saturni, 2 pccipue
 vesp magis eiqde in zodiaco pte 5 21 2 3
 ad meridie 25 diei novarij ano oblari qd fuit optati =
 Hoc postremo no est siberio pccipue, hnt
 nostra ppositione pccipue diversa vsqz documenta
 , vnde hnt superioru motu pccipue pccipue
 pccipue aut pccipue eodmo hnt superioru pccipue
 expressit vsqz pccipue no videt pccipue am tractat

De linea veri motu epirradi & eius vero motu ; &
 quo pacto sit supradictus, & alia plura q̄ tibi q̄
 particulariter expliare vult. Verum ut intelligas hęc
 vira oibz immutata aduertendu est. Quod tibi equo
 & medio tibi (sunt principia positionis videlicet
) recta, addita medio motu p̄te aut (qd̄ idē est)
 medio motu epirradi aut ad eadē subtracta p̄te
 motum p̄stulat & inscriptiones admovent,
 ostendit Verū motū epirradi. Sub quo p̄mo
 ḡdu & minuto zodiaci tibi vsq̄ epirradi tibi
 notat. Unde facile linea veri motu epirradi elinē
 , quę ex tibi mundi & tibi epirradi ad zodiacū
 in zodiacū. Exem̄pli In exemplari dōm
 moto sup̄ exposito, & tibi mediū expt̄ fuit
 equatio tibi s̄ 5̄ 26̄ in inscriptione adde
 , quę tibi medio motu fatuoni s̄ 5̄ 16̄ 48̄ &
 Verū motū epirradi promptē indicat. Nihil est
 s̄ 5̄ 16̄ 32̄ Est igit̄ verū motū tibi epirradi
 in 23̄ 17̄ in e fere. Quare linea ex tibi
 mundi emissa & tibi epirradi ad finē 17̄ q̄
 minuti in memorati p̄cessa, linea veri motū
 epirradi in expto nostro ad oibz em̄t̄abit̄
 Et equo tibi zodiaci s̄ 5̄ 26̄ est aut̄ zodiaci
 interceptū aut̄ linea mediū motu epirradi ut p̄mo

et linea veri motus ipsius spiritus, addenda medio mo-
 tu spiritus et vero habedo ut theorica abunde
 expliat. Insuper equis argu^{ti} p^{ro} examinata per
 doctrinam fore finate quing^g oppositioⁿ imente
 arg^{ti} est zodiaci lineas veri hui^{us} p^{ro} et veri
 hui^{us} spiritus initiarent line^{as} (si hinc edde habi-
 ceat) tunc vero motus spiritus ante ab eo sub-
 tracta si nota minime habuerit verum et vidu-
 ditatem motus p^{ro} in zodiaco manifestat ut in
 meo exemplo Equis argu^{ti} p^{ro} examinata sunt
 5 in 2 in hinc minime Minuat igitur a vero
 et 14 29 in hinc minime Minuat igitur a vero
 motus spiritus 13 5 23 18 32 remanent hinc
 motus spiritus 13 5 21 2 3 Hic motus fa-
 cile habuerit lector intellectum theorica tunc su-
 periorum p^{ro} a 5 mediis motus planeta usq^{ue}
 in 5 accidit aut r^e

Propositiō nona

Planetarum aliorum Stationes, directioes et retro-
 gradationes, hoc est si sint stationary, directi
 sine retrogradi certo coputo determinare. Sicut
 tunc equat^{io} et argu^{ti} equat^{io} quing^g p^{ro} de quo
 voluerit per habere et octavo quing^g, et quodlibet

argu^h vni^g diei Multiplicata illud $\times 24$ & $\times$ dicitur
 in diuide $\times$ motu argu^h in vno die & ce^libit
 inuenerit horam p^ortantem diei p^ortantem, & si post hac
 diuisione aliquod residuum fuerit illud multiplicata
 $\times 60$, & diuide $\times$ idem argu^m & habebit minutam
 horam, & (ut p^ortantem diei) habebit dies, horas
 & min. q^u transierit a principio regressuris vsq^{ue} ad
 p^ortantem horam, 1. vsq^{ue} ad illud temp^{us} ad q^uo^m redit
 veru^m & argu^m veru^m sup^{er}posita. Et si voluerit scire
 quando dicitur incipit, argu^m a^uq^{ue} equatim a sta-
 tione p^ortante subtrahat & residuum diuide $\times$ motum
 argu^h in vno die ut p^ortantem est, & si aliquod
 fuerit residuum illud multiplicata $\times 24$ & $\times$ diei
 $\times$ idem argu^m & sit de alijs, & sit inuenerit
 quot dies, hora & min. sit vsq^{ue} ad directionem
 Si cum temp^{us} ee^t hac diuisione voluerit addere =
 eis ad temp^{us} quo t^{er}m^{us} p^ortam equatim, deinde =
 eis in temp^{us} directionis q^uo^m dicitur. Quod si p^ortam f^uerit
 sit directio & p^ortam voluerit quando incipit dicitur
 & quot dies transierit ab initio directionis vsq^{ue}
 subtrahat statione p^ortante p^ortam de eis argu^h esto
 annuatae 12 signis si op^o fuerit, & p^ortam p^ortantem

Unde & motu argenti in uno die per unum
 die in sup. oppositi, & habebis dies, horas
 & minuta quae sunt ad initium directionis usque
 ad tempus huius considerationis Si vero dixeris ho-
 lueris quando regredi impiet minima ar-
 genti equata a statione prima & restabit
 Unde ut supra & habebis oppositi. Mox autem
 argumentum tunc superiorum in uno die &
 tabella siderum manifestant

Jam proposito nostro

	Tabella motu argenti in uno die					
accepti hoc anno	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>5</td> <td>5</td> <td>11</td> <td>2</td> </tr> </table>		5	5	11	2
	5	5	11	2		
Saturni	<table border="1"> <tr> <td>0</td> <td>0</td> <td>57</td> <td>8</td> </tr> </table>	0	0	57	8	
0	0	57	8			
Jovis	<table border="1"> <tr> <td>0</td> <td>0</td> <td>54</td> <td>9</td> </tr> </table>	0	0	54	9	
0	0	54	9			
Martis	<table border="1"> <tr> <td>0</td> <td>0</td> <td>27</td> <td>42</td> </tr> </table>	0	0	27	42	
0	0	27	42			

Saturni oppositionis
 datus ad 25 die martii anni noni quatuordecim
 etate veru 5 5 11 & argenti veru 5 5 11
 9 10 2
 Cui retro equato inter tabula equationum
 saturni & in directo 10 diebus usque restat veru
 decem offendo statione prima 5 5 11
 statione prima 5 5 11 & quod argenti veru
 Deinde gesto argenti veru 5 5 11 ad
 veru stationes & video ipse esse magis sta-
 tionis prima & magis sta, quare infio sa-
 turum ad die oppositi regressionem affi-

Quia regnum regis prope regis quo regis in regem
 subtrahit regis. Statione prima ad regis equato
 et remanet in residuo $\frac{5}{2} \frac{5}{24} \frac{57}{57}$, residuum quod
 Similitudine et motu regis sativum in uno die,
 sit et 57 in, hoc lege, et quo motu regimati
 sativum in uno die ginet 57 fore in, residuo
 residuum sit $\frac{5}{2} \frac{5}{24} \frac{57}{570}$ in finita denominatione
 hinc 1. in minuta sit, et figura residui
 finit 50 sed quod 24 gradibus residuum regis
 et habet 84 sed, hoc multiplicato et 50 et
 proce 5040 in. qly addo 57 in residuum
 et collige tale 5097 in. qly et 57 in. dim=
 sit, in quatuor habet 89 dies, et remanet michi
 24 in, que (si ora in regno absoluita voluerit)
 multiplicata et 24 reddunt 576, et et 57 in.
 ut sup et 10 fore horas relinquent in. Co=
 cludo igit quod a hora retrogradationis usque in
 die oppositi transierit 89 dies et 10 qsi hora
 24 in a die oblato retrograde in kalendario
 numerorum quod in 26 die decedat anni
 ortum precisi in quo sativum retrogradationis
 initium sumptis Preterea opto sitre quando dirigi

.1. Adum signorum sequentia moueri incipit
 Minus signi^m sequenti a statione p^o & in
 residuo habes $\frac{5}{17} \frac{5}{7}$, hoc residuum est
 ut sup^o expositu^m est in minuta & peduro
 28 27 m, qly $\neq$ 57 m d^o in fine alio 49
 dies, & remanet mihi 34 m, qly $\neq$ 24
 multiplicat^o minuto 816, qly $\neq$ 57 d^o
 in fine, 14 p^o modo^m h^ous octavo & Colligo
 igit^o 49 dies & 14 horas, qly a die oblato
 minutary d^o in p^oncipiu^m d^octionis
 incipit igit^o p^otionem adum signorum ordi-
 ne p^oncipi 13 die mag^o futuri anni noui

Propositio decima

Cui^m superioru^m ascensu^m & descensu^m in orb^e et
 cetero & situ epicyclo cognoscere Cui^m retu^m
 veru^m p^ota fuerit a 0 in signis vsq^{ue} in 6
 signa tota erit distans in suo cetero
 Ita tamen, n^o retu^m veru^m fuerit 0 in signis
 0 d^o & minus, p^ota ang^o sui ceteri possi-
 det, & postq^{uam} retro regred^o p^ota p^odetur in
 n^o distans in cetero vsq^{ue} in p^otionem
 6 signoru^m integroru^m Cetero ante existente

hoc signorum galeonum usq in 12, erit planeta
 astus in suo eretico Ita quod in equi reuolu
 pise fuerit 6 signorum pte in opposito ang
 eretico gstituit, et postea paulatim imipit a
 pte dca in suo eretico Quod si argu^m equate
 pte fuerit a 0 signis usq in 6 signa, erit
 ptem dextra in suo epinolo, ptem moderatio
 ne tunc sup de rctio a 0 in signis m ee
 postea Quod si argu^m veru fuerit la 6 signis
 in 12 erit ptem astus in suo epinolo Et ptem
 q fuerit ptinger summitatib suoru rctio
 ut ordm de cleraui sup alim q fuerit rctio
 hoc a summitatib suoru rctio Quare rctio
 parib ptem ptem dca dca, m in ptem
 angib et ptem, m eretico m epinolo
 usq fuerit sed de his alibi abe de rctio
 ptem In cepto dca ptem veru 2 argu^m veru
 ptem ptem 8 ad meridia 25 diei martij
 anni noni usq ptem veru 9 10 2
 2 argu^m veru 5 9 m Ceano ptem veru
 martij esse 6 signis quare infero ptem
 astente in suo eretico Cofiduo eta argu^m
 veru martij 6 signis fue 19 gradib, quare

tertio partem septem in suis epinolo propin-
quum tunc opposito angulo epinoli

Propositio Undecima

Superiorum octu & octasum ante & post solem
investigare Argu^m equatu pte gfidere Quod si
fuerit ab uno gradu inclusive usq; in finem
6 signorum, erit in octu matutino .i. oriente
ante sole, & ee sequela ante sole meridiam
patet Si vero fuerit argu^m Veru a 6 signis
exclusivus usq; in 12 integra erit pte in or-
nasu vespertino .i. videt qd solis occasu, & ee
gsequela orient post solis octu Notandum aut qd
tres superiores soli quarti vocat glibi & tertio ca-
dis solutib; Sole vero pte motu velocitate ab
ipsis recedente, impinet pte aere & subterre
solutib; oppositas mane ante solis octu Et dicit
orientalis qd ante sole occidit & in die orient-
alis nominat quatuor atq; in solis minor
erit 180 gradib; .i. 6 signis vob; Computando
a pte usq; pte ptem signoru successivam
Ab opposita aut eoru in sole .i. postq; ato-
gano solis fuerit maner 180 gradib; .i. 6 signis

Omnia orientales, quia post solis occasum or-
 ridunt, & ita occidentales manebunt quousque iterum
 soli orienti radice ipsius appropinquat. Plures autem in
 quatuordecim in ple. existens sole oriente occidit
 & ipse occidit occidit. Quibus autem in op-
 positione in ple, oriente sole occidit, & occi-
 dente sole occidit. Octo igitur & octavo ter-
 strarum superiorum respectu solis. Veteris solarem
 observatores per verum arguunt pro absolute
 quorum facta in observatione affirmativa
 firmitate operatione ipsius. Exempta bene,
 respiciunt arguunt verum saturni oppositionis orta-
 na, ad 25 die martij anni noni suppu-
 tate. $5^{\circ} 5' 18'' 55''$. Videtur arguunt 6 signa et
 cadere, quare gelando saturni esse in or-
 rasu vespertino, & in ipso & solis opposi-
 tio. Propterea occidentalis iuste appellabitur.

Propositio duodecima

Latitudine saturni, iouis, & martis per
 tabulas ad ea re admodum aptas mutemur
 Quibus tunc superioribus. Quas tabulas
 particularibus vna per latitudinem septentrionali

invenienda, & alia q̄ meridiana Saturni
Vero & iouis tabule hnt in p̄ma parte
ta septen^{li} ta meridiana, in r̄ap̄te signa
r̄ati veri & in linea laterali leuocip̄i
uidea q̄d̄ eige argi^{li} distēdet, v̄ra
aut̄ tabulatu^m minima p̄portionalia r̄o
ph̄ctid̄ In p̄ta aut̄ p̄te, h̄c tabule in p̄ct̄
& r̄alre p̄stat signa veri argi^{li}, & in
uibeis lineis lateris sinist̄i q̄d̄ eod̄em
asp̄ct̄e aut̄ distēdet p̄nt negati^o =
stat̄ In r̄ap̄te aut̄ tabulatu^m q̄d̄ & minima
lati^{nis} scribit̄ Tabule aut̄ marc̄ in p̄ma
p̄te in r̄ap̄te & pede hnt signa r̄ati veri
In p̄ta p̄te a p̄d̄it̄ tabulis saturni &
iouis minime diff̄runt N̄m̄ ad r̄e r̄p̄ta
uibeis, d̄orob̄ing p̄o parte t̄m̄ sup̄er̄i
lati^{nis} om̄ni t̄p̄e sint cognosc̄da C̄nglib̄
h̄c̄ r̄ati equat̄i & argi^m equat̄i q̄ r̄ta =
n̄a p̄miss̄a q̄p̄ta Signa r̄ati equat̄i in p̄a
t̄m̄ & iouis p̄te in r̄ap̄te tabulatu^m In
marc̄ in p̄ante aut̄ r̄alre, q̄d̄ v̄ra in
linea grad̄um X̄ij sinist̄a (v̄t app̄let) inuēta

et in omnibus angulis signorum et graduum ad
 intervalla minuta proportionalia quae extra stricte do
 scoria ad pte David in argu^{to} vero in ann
 tabula in qua minuta proportionalia offendi
 ingredere, et quod in quovis omnium linearum
 signorum et graduum argu^{to} intervallis, de lat^{na}
 septen^{li} aut meridiana est parte una in pte
 lat^{na} aut septen^{li} q^{ue} de effugion septen^{li} aut
 meridiana q^{ue} de effugion meridionale, p^{er}
 inscriptiones facile admonet Postea amix de lat^{na}
 ista pte proportionate p^{er} d^{um} p^{er} d^{um} intervalli
 proportionalium p^{er} p^{er} d^{um} ad 60, et illud q^{od}
 p^{er} d^{um} erit lat^{na} p^{er} d^{um} h^{ab}et denominatione
 ad inscriptione in supra adiecta erit enim
 per lat^{na} septen^{li} si operatione p^{er} p^{er} d^{um} tabula
 aut meridiana si p^{er} p^{er} d^{um} inscriptioni Reverso
 gentia exempli Centum et argu^{to} vero q^{ue} orta
 na cepta ad meridie diei 25 martij anni
 1590 noni, ceteri vero 8 8 10 2, et argumen
 tu vero 8 8 18 55 Signa veri veri 15 9 of
 fendo in rapite p^{er} d^{um} tabula lat^{na} p^{er} d^{um}, et
 10 q^{ue} in linea graduum exteriori defadit, et in
 angulo omnium habet 52 minuta proportionalia

q' forma ad pte' Preterea t' signa Vani argu' h
 minime in pede eigde tabile, grady aut argu-
 mati s' 19 fia' raxio in linea videri gra-
 diu' Xij sinistra, ab vno gradu (Xij) rapit
 tabile standendo) in 30 p' ruxta, t' itru'
 in angulo rannini signocu' t' q'diu' raxio
 5 in effregion septante 1. latitudine septa-
 3 trionale De qua s' 3 fidiy 2 52 minuty
 p'portionalibz sup' p'riat' ampio pte' p'por-
 tionate (p' d'actura ortane p'positioe de pte
 eposita) p'diu' p'portione minutoru' ad
 60 et elio 5 in lat' me septen' te satruu' ad
 meridie diei oblat

Propositio tredecima

Utarum superioru' astesu' t' desesu' p'is lati-
 tudinis inquirere Ad die' optatu' t' p'positioe
 antedite lat' me pte' addite, mas q'at' eiq'
 lat' me ad d'icim' die' sequente' quid si lat' pla-
 nete diei optatu' septen' te fuerit, t' lat' me d'icim'
 diei sequ' angustari videris, p'ntia la-
 ti' me pte' septen' te astedente Et si eade' minui
 p'p'ereris diei lat' me sept' te d'edente Et si la-
 titudo fuerit meridiana t' angul', nominabit
 lat' me meridiana d'edente si minuitur me-

Sed quia hoc lat^o p^ota unum est p^ota
 unum est lat^o p^ota unum esse sexten^o
 descendente secundum aut modum familiare ita
 p^ota Argu^m in Ven^o dicit 25 inacti p^ota d^o
 13 5 5 in 18 55 et quia lat^o p^ota unum est sexta
 triennalis, et argu^m in Ven^o unum p^ota p^ota
 dicit p^ota unum habere lat^o p^ota unum descendente

Propositio decimaquarta

Būtg^o hūmū superiorū, hoc est motū dūce=
 sū equatū planete in Vno die, duobus ut
 plūribz per tabūta ad hoc facta p^ota unum
 Intra p^ota unum tabūta dūce sū motū p^ota unum
 latū in Vno die in linea unum unum unum
 p^ota equatū (ut affolet) et quod unum unum
 in eiq^o directū in linea q^o unum unum unum
 et p^ota unum unum etia^m in argu^o unum unum
 tabūta, et motū quē unum unum in unum
 in angulo p^ota unum et gradū unum unum
 unum q^o unum unum unum unum unum unum
 unum, et si sup^o unum unum unum unum unum
 unum unum unum unum unum unum unum unum
 unum unum unum unum unum unum unum unum

est motus directus p[ar]te in vno die Si aut[em]
 sup[er] ip[s]u sub[tra]hatur retrograd[us] & motus p[ar]tionis
 fuerit minor motu p[ar]ti, sub[tra]hatur minorum
 de maiori & residuum est motus v[er]y p[ar]te in
 in die & p[ar]te adq[ue] est direct[us] Et si motus
 p[ar]tionis maior fuerit motu p[ar]ti, facta sub-
 tractione minoris a maiore reliquit motus direct[us]
 in vno die & retrogradatione & est p[ar]te retrogra-
 dus Si vero ambo motus sit accepti fuerint equa-
 les tunc est p[ar]te stationari[us] Et in p[ar]tibus
 motu p[ar]te in vno die & fuerit id[em] p[ar]te di-
 rect[us] & voluerit scire lon[gi]t[ud]in[em] v[er]y p[ar]te p[er] aliq[ui]d
 dies Equatione e[st] p[ro]habita & p[ro]positione v[er]y
 multiplicata motu e[st] direct[us] p[er] numeru[m] dierum
 quos habet & collecta e[st] hic erit motus p[ar]te in
 dieb[us] q[ui]s[is]t[is]is, app[er]t[ur] ip[s]u sup[er] lon[gi]t[ud]in[em] p[ar]te & inue-
 nies lon[gi]t[ud]in[em] p[ar]te ad dies p[ar]tibus quos queres Quod
 si p[ar]te fuerit retrograd[us] sub[tra]hatur tunc motu in
 dieb[us] p[ar]tibus de lon[gi]t[ud]in[em] p[ar]te equato & inuenies lo-
 ni e[st] ad dies q[ui]s[is]t[is]is p[ar]tibus Et si optauerit
 scire lon[gi]t[ud]in[em] e[st] in dieb[us] p[ar]tibus ante die equationis
 p[ar]te Considera si p[ar]te fuerit direct[us], & sub[tra]hatur
 hoc q[ui]d & multiplicatione antedicta collegisti de

loco eius equato & invenies quod quæris. Quod
 si retrogradus fuerit adtinge illud quod & multiplicato
 hunc accinerat ad locum ista equatio & Galilei
 quæstio Et ita poterit operari ad 2, 4, 5, 10 &
 plures dies & præcipue si fuerint directi & velon
 ut retrogradus remoti tantum longe a statione
 una Luna quando tædi fuerint in motu ut præ
 eum stationes non fuerit ita ad plures dies
 & hoc minus in mare quod plures diversificatione
 in motu quæ stationes & impetore in
 Repeto exempli causa Veni locum stationis & stationis
 reperiit 13 5 21 2 Site Veni retro 13 9 10
 & Veni arguunt 5 5 fore Investigationis igne
 motu directi stationis Intro in retro equato tabe
 Co diversorum motum stationis in & in angulo
 remanens offendo motu partem in 55 Site intro
 in arguente & invenies motu portionis 5 11
 in nihil retrogradus, & quia video stationem
~~retrogradam minimo motu partem~~ tempore minore a
 in portionis & remanet mihi 4 17, motu &
 necesse stationis in uno die, quæ si subtrahere ab
 eius vero motu Galilei Veni ad die superari, si add
 duo, ad prædare Cetera ora sunt subtili operatione
 quære transfer

Propositio quintadecima

Superioru velocitate, tarditate & equalitate in
 uenire Innotensing vey nuch dincing pte directi
 centis est maior suo medio motu, de suo nuch
 veloe et si minor, de suo nuch tardy Oio etia
 pte retrogrady pte nuch tardy vort & si nuch
 dincing maior est motu medio et si vey & me-
 dig adequat, nuch equalis nominat Willo hic
 exemplo opp esse vey pte facilitate ppositiois

De instrumento triu superioru
 planetaru fabricando.

Hic itaqz determinat, quod est demonstrare
 qualiter ferriam instrum materiale & qd equu
 tres ptes p dicitos, qui snt Saturnus, iupiter &
 mars Demonstrabim aut hor in orb. Hic si-
 mil, qd ille motu erit opandi in eis, & e-
 repto quid distatue retrov & magni epirulo
 in erit in eis dincere et quod in saturno
 & iora ptebit nos vti epirulo oportuna re-
 milacione snt ferriam in luna pteitas am
 epiruli vere venilacione in qto dudy no su-
 pteret divisione in 360 dy nisi magnitudo
 instru multu excederet magnitudinem in ceteris

mores
 & m...
 h...
 + 15
 vort & vob
 a p...
 in m...
 p...
 d...
 & h
 p...
 r...
 p...
 & in
 & est
 55
 v...
 v...
 p...
 p...
 & 17
 p...
 h...
 p...
 p...

sufficiente. Si enim igitur alias tres tabulas,
 quod oportet esse valde planas & politas, & in
 una eorum ponam saturnum in alia iovem
 & in tertia Marte. Et strita in medio in-
 inscribet tabule puncta & spatium totius mundi.
 Super que describa circulum maiorem quam po-
 tero describere in ea, ut sit iste circulus abis
 signorum, & saturni & iovis gradibus ut possim
 inter eos ponere nomina signorum & divisiones gra-
 dum & collectas per 5 & 5 & minutum oppositum
 gradum quemadmodum fieri in ple & luna. Et
 dicitur in qualibet tabularum diametrum unum
 transierit per punctum d, tabula, quod diametrum
 illa in tabula saturni fuerit per 13 & 7
 14 in + In iove autem in 23 & 27 in m
 In Marte vero in 15 & 3 in R. Quibus
 angulis ipsorum planetarum vero sunt in diametris per
 dicitur sub dicitur punctis oculis signorum ut prope
 Oppositos autem angulis erunt alia in eisdem dia-
 metris & in punctis oculis signorum gradibus
 scilicet per dicitur punctis Reliqua autem in his
 diametris, quae transierit per angulos ditorum plane-
 tarum tunc spatium infra notiore quod notiorum

orbis figuram, quatenus videtur distare. nomen
 Vni in suis divisionibus, descriptis in centro
 equatibus rignis p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e factu[m] cum
 in istis rignis p[ro]p[ri]e equatibus nomen maiore
 defectu ut in eis rignis possit numerari
 rignis rignis eorum ita quod totus equatibus in
 suis divisionibus sit esse defectu Residuum vero
 p[ro]p[ri]e quod erit in p[ro]p[ri]e diametris vsq[ue] ad
 d[iv]idit in diametro p[ro]p[ri]e in 96 p[ar]tes
 et summa et est a p[ar]te d, 6 p[ar]tes et 50 in
 vni et ipsa 96 p[ar]tes et vbi terminantur
 p[ar]te nota h[ic] erit h[ic] rignis equatibus, et d[iv]i-
 nida linea h[ic] d[iv]idit in duas equalia, sup[er] p[ar]te
 e[st] erit e[st] adu[m] defectu summa et ea a
 p[ar]te e[st] vsq[ue] rignis 60 p[ar]tes d[iv]idit
 p[ar]tes, et vbi terminantur p[ar]te p[ar]te
 a[ut] erit p[ar]te a[ut] adu[m] defectu, et linea a[ut]
 eis semidiamet[er] et sit rignis a[ut] h[ic] rignis
 summa et p[ro]p[ri]e diametro a p[ar]te d[iv]idit
 rignis 6 p[ar]tes et medietate p[ar]te vni
 de p[ro]p[ri]e p[ar]tes, et vbi summa p[ar]te nota
 e[st] erit a[ut] semidiamet[er] ep[iscop]i p[ro]p[ri]e
 et vni rignis vsq[ue] rignis ergo describam.

et sic a f epinidg Vere runculatiois Residui
 aut ee p dnt 96 pthg erit 22 ptes 2
 40 in vniq pth In iore aut spaciū rufidū
 in sua diametro vsq ad pntū d diuida
 tū in 96 ptes aequales, et pona lineam
 k d 5 ptes 2 medietate pth, 2 diuidam
 ipsū 2 mediū sup pntū c 2 pona li=
 nea c a, 80 ptes, 2 linea a c, 11 ptes 2
 medietate pth eritq in iore pnt in fa=
 tiore k rēuē equy, c rēuē defecty, 2 pntū
 a aut defecty, 2 linea a c semidiameter
 vsq defecty, 2 linea a c semidiameter
 epinidg Vere runculatiois, 2 defectū defl=
 cte rēuē qd a b, 2 epinidg Vere
 runculatiois c f Residui aut d 96 pthg
 p dnt erit 19 ptes In marte aut spaciū
 rufidū qd erit in sua diametro vsq ad d,
 diuida in 60 ptes, 2 de his sumā a
 pntū d numerado 8 ptes 2 medietate
 vniq pth, 2 vbi finit pinga nota k
 rēuē equy, linea d k diuida 2 mediū in
 c, 2 erit c rēuē defecty mact Et pona

linea c a 30 ptes, & linea a e 19 ptes
 & 45 in unig ptes de ptes p dicitur lictas
 linea c a semidiamet^r defectu, & linea
 a e semidiamet^r spirali, quos etia describit
 Sitas a b circulus defectu, & circuli e f
 spirali vasa & etia oppositum vasa
 hinc usq^{ue} usq^{ue} remanentibus ex p dicitur
 60 ptes, & fere ptes In spatio ergo illo de-
 scripta & circulos sup retin & qui sunt loco
 equat, quos divide & intulabe p dicitur mo-
 di de ipso & alijs in exponendi In extre-
 mitate igit^{ur} posteriori reliqua^m usq^{ue} vasa
 vasa orbis signoru (de qly sup in 3 Re-
 linqua aut in 3io r dicitur est) descripta & cir-
 culos sup retin & q sunt loco equat Ita quod
 p dicitur fere tangat interiori vasa orbis sig-
 noru & sup de retin facta p dicitur vasa totu
 distate a pmo, quod int^{er} ipso possint fieri
 singule divisiones q dicitur vasa ex ipso p dicitur
 & sup de retin p dicitur vasa totu
 distate a pmo, quod int^{er} ipso possint fieri
 numeru q dicitur divisionu 75 & 5 hinc p dicitur

et hoc ipse tetra nunciat & sup. idem nunciat
 facta nunciat quatuor facta distata a tetra
 quod nunciat illud possit scribi numeris signorum
 In divisione autem istius nunciat quatuor octo
 lineas rectas quibus fit divisio signorum & graduum
 X^o autem ipse quod est parte & , no aut
 X^o tetra signorum. Haec igitur divisione facta
 scribitur numerus graduum & signorum nunciat
 ab angulo & procedendo X^o sinistra sicut fieri
 in oratorio solis In reliquis autem spatio
 quod est infra, descripta in schenone & iove
 sup. a quod est tetra epinili, nunciat mox
 iove que potero infra ultimum equi, qui
 est epinili oppositum nunciat In mare
 & aut sup. a descripta epinili. Vere nunciat
 nunciat line & epinili duos oppositum
 nunciat dividit in 360 gradus, faciendos
 quatuor nunciat quatuor dividit igitur su-
 prum in 12 signa, & quodlibet signum in
 30 gradus, si saltem quatuor epinili admittit
 & scribitur numerus graduum & signorum line
 aut expediri sicut fieri in epinili hunc, excepto

X^o qu^o

quod numeru signoru & qm scriba tota
 via modo iuxta eam ab auge spiritali
 & pda scribendo Xp̄ sinistra sunt feri
 in nichilo cretore solis Postea desubiam
 sup atri & duos nichilos quoru vng parū
 excedat spiritali Vere nichilatiois in mar-
 te, & spiritali opportune nichilatiois in
 saturna & ioue & sic nichily g g, & alig
 parū subsistat eiste, & sic nichily l m Et
 granulo totū partū quod est int̄ duos nich-
 ilos g g & l m Na quod in granitaton
 illa ingredit̄ tabula vna plana, ita spissa
 quod possit granari, fiat quoq; sic ista
 granitas, quod tabula sibi ingessita nō possit
 inde egredi Deinde facta isti granitati
 tabula finita, qua verabo tabula usq;
 atri spiritali, & lineabo in ea defecte, &
 spiritali Vere qd̄ lineatiois in mar-
 te, Vere tamē & opportune in saturna & io-
 ue Preterea granulo iterū in ista tabula
 totū illud partū quod gnet lineationes
 spiritali, & facta tabula alia illi granitati

Nota

restitu
 a hui
 figura
 in ois
 & glim
 to ant
 facta
 iniquitat
 inis fer
 spatio
 & vna
 ntu m
 tū, qui
 in ma
 etc rre
 ppositum
 finient
 qd̄ si
 qm
 adu
 om̄
 line

sanitate, quae vocale tubula motu spiritali,
et diuisa, et iustitia in ea spiritali p[ro]p[ri]e
supra exposita est. Tunc ordinale qua-
libet eorum in gravitate suo, ita quod inte-
rior g[ra]ngat exteriora et omni p[ar]te, et de
omni modo, et quod moueat in ea motu
leni et equali, et non possit egredi ab ea.
Sicut enim illarum tubularum g[ra]ngat[ur] et g[ra]ngat[ur]
tunc superficies una, sicut dicitur est in luna,
et facit unum signum notabile in aere spiri-
tali. Vnde n[on] dicitur in morte et opp[ro]bri-
um n[on] dicitur in ioue et saturno, facta
est unum f[aci]t[ur] tenuissimum et equalia eorum
et p[ar]te et retro equalit[er], et aliud et retro.
• d[icitur] vero mundi, et tertium et retro spiritali
iouis et saturni sicut fieri in luna —
Cum autem voluerit equare quolibet istorum
h[uius] p[ar]te, sicut medium aeth[er]is et medium
aeris. Quia n[on] est motu equare voluerit ad
t[er]ram d[icitur] et numerum medij aeth[er]is quae in
equitate, numerum autem medij aeris in spiri-
tali, et facta nota una ut materiale, ut

filii in intellectu in termino vniuersi s³
 in equitate & in exordio, & eadem filii
 ligati ad punctu k, hoc est ad actu equi-
 tas sup nota equitate, & nomenclatura tabula
 motu actu exordio, quousq; actu exordio
 cadat sub isto filo Tabula quoq; motu
 exordio nomenclatura etia quousq; ante
 exordio cadat sub eode filo Et si fuerit
 opatio ad matre, filii ligati ad punctu
 d. idest actu mundi facta traspice & signu
 exordio, vbi terminati sunt motu argu^m
 Et long in oculo signoru vbi filii istud
 serabit oculo signoru erit vey long eig Si
 ante fuerit opy ad rone ante factu, filii
 ligati ad actu exordio facta traspice &
 signu vbi terminati sunt motu argu^m
 Et & punctu exordio vere nomenclaturis.
 vbi filii ligati serat ipse, facta traspice
 filii ligati ad punctu d. i. actu mundi
 Et long in oculo signoru vbi filii istud se-
 rabit ipse erit vey long eig Si ante &
 instrum alimig vni superioru sive valucro

• Verū sit. Stationarij ut Directi ut retrogradi, sunt
filii ligati ad punctū d' g'ingeri exinili
vere circulationis, et utraq; pte, & g'idera vna
nota facta, ut portio filii d'nti ut t'ra exinili, in
ipso exinilo radat in arcū sup'iori aut inf'iori Si in
sup'iori, est Directi Si in inf'iori, est retrogradi Si in
g'nti Xp'j sinistra, est stationarij Statione f'ua ita
quod inipiet retrogradi Si in g'nti Xp'j dextra
est stationarij Statione p'ta ita q'd inipiet
Directi Sitte quoq; Verū sit d'nto aut astuo
ta in creaturo qua in exinilo, & alia plura
q' in theoria & p'p'ositionib; t'ra sup'iori
d'nta s'nt, adeo facile fieri p'nt, q'd nō est
necesse ponere hic doctrina p'p'riate Laus
• igit' sit sūmo opif'ici, omnipotenti deo, cui' mi-
sericordia donavit nobis intellectu & viam
ad g'phadendū p' materiale instrum, tanta
veritate, & ta' admirabile d'iversitate mo-
tū t'ra p'terūm sup'iorū

Finis

De Venere

Veneris tabulas numeratocias nunc expli-
 cabimus ut nobile quod ad cognitionem motuum
 stellarum exactius attinet, a nobis praemissis
 videat Conabimur autem hunc sermone exposi-
 tione memoratas tabulas dilucidare, & appropos-
 am solis & lunae superioris notitia omnium motuum
 & diversitate Veneris operante manifeste potest
 habet igitur Venus, ut prius hunc superioris, octo ta-
 bulas arithmeticas continens prima radices ad
 principia annorum regisi adhibere docet Sexta
 angulos Veneris q & solis vero per absolutis
 Tertia radices adhibentur ad initia annorum
 regisii manifestat Quarta medietates motus Veneris
 & anguli mediae viginti in mensibus & diebus in-
 ter se patet Quinta medietates motus in horis & par-
 tionibus horarum exponit Sexta equatorem & latitu-
 dinem ipsius notifiat Septima latitudinibus praest
 Octava & Ultima huius Veneris .i. diversitas eius
 motu in uno aut pluribus diebus edant
 Exemplo igitur Universali fore octo tabulas ve-
 neris absolutas proponit mihi annus noster natus
 in a natalitio regisii numeramus 1509, & viginti

anni Dies 25 martij, ad nūq̄ meridie hōrū
 motū Venereis & eij dīversas passiones rati-
 onare videt per hanc solis aut tēū supiorū
 mōmō radice mediij motū Venereis & argū^{ti}
 eijde ad p̄ncipiū anni, hōr, Radice mediij
 motū Venereis $\begin{matrix} 5 & 5 & 11 & 2 \\ 9 & 19 & 23 & 8 \end{matrix}$ Radice mediij argū^{ti}
 $\begin{matrix} 5 & 5 & 11 & 2 \\ 7 & 14 & 21 & 36 \end{matrix}$ Preterea ꝑ tēū solis ratiō angē
 Venereis hōr $\begin{matrix} 5 & 5 & 11 & 2 \\ 3 & 1 & 15 & 50 \end{matrix}$ Lūa ꝑ tēū solis
 subtrahō a medio motū Venereis, & remanet
 ratiō mediū Venereis tale $\begin{matrix} 5 & 5 & 11 & 2 \\ 5 & 18 & 7 & 18 \end{matrix}$ radice
 Vtiq̄ ratiō ad p̄ncipiū anni memorati Hōr rati-
 onare oco ꝑ tēū solis, oppositō tabule ad festū
 anni noui in sine labore extrahō, tales, Radice
 mediij motū Venereis $\begin{matrix} 5 & 5 & 11 & 2 \\ 9 & 19 & 23 & 8 \end{matrix}$, Radice mediij
 ratiō $\begin{matrix} 5 & 5 & 11 & 2 \\ 5 & 18 & 8 & 8 \end{matrix}$ Radice mediij argū^{ti} $\begin{matrix} 5 & 5 & 11 & 2 \\ 7 & 14 & 21 & 36 \end{matrix}$
 Ceterū ꝑ tēū solis aut tēū supiorū ad
 meridie 25 diei martij offendo motū Venereis
 tales Medij motū $\begin{matrix} 5 & 5 & 11 & 2 \\ 0 & 12 & 10 & 47 \end{matrix}$ Medij ratiō,
 $\begin{matrix} 5 & 5 & 11 & 2 \\ 9 & 10 & 56 \end{matrix}$ Medij argū^{ti} $\begin{matrix} 5 & 5 & 11 & 2 \\ 9 & 4 & 8 \end{matrix}$ Denique
 ꝑ ortū tēū supiorū, mōmō equatiōnē eorū
 25 26 in mō nota adde Lūa nūq̄ cetero &
 subtrahō ab argū^{ti} & habeo utriq̄ equatiōnē

Centum Verū $\frac{8}{9}$ $\frac{5}{13}$ $\frac{1}{2}$, et argū^m verū $\frac{8}{9}$ $\frac{5}{4}$ $\frac{1}{2}$
 Per eadē verū recipio minima proportionalia
 $\frac{17}{12}$ $\frac{1}{1}$ $\frac{1}{1}$ titulo longiora q̄ secūdo ad p̄
 Secūdo etiā equationē eadē in suo titulo adde
 Consequ² et argū^m verū recipio equationē argū^m
 min² $\frac{17}{34}$ $\frac{5}{8}$, 20 $\frac{1}{1}$ $\frac{1}{1}$ titulo min², q̄
 vobis equatio argū^m p̄mo examinata per hoc
 argū^m recipio etiā sinceritate diametri, longiora
 p̄tē q̄a in proportionalia sup̄ min² fuerit de
 longiora longiori $\frac{17}{0}$ $\frac{5}{8}$, 31 $\frac{1}{1}$ De hoc sincer-
 itate et min² proportionalib² $\frac{17}{12}$ sup̄ finit²
 ad p̄tē, recipio p̄tē proportionale $\frac{17}{6}$ $\frac{1}{1}$ finit²
 q̄ p̄tē² min² proportionalia de longiora longiori
 min² de equationē argū^m p̄mo examinata, et
 emergit equatio p̄tē examinata talis $\frac{17}{34}$ $\frac{5}{14}$
 in titulo min² Equatio autē eadē simplē
 min² et etiā p̄tē $\frac{17}{2}$ $\frac{5}{6}$ $\frac{1}{13}$ notam
 adde, sed equatio argū^m in p̄tē examinata $\frac{17}{13}$
 nota min², quare min² p̄tē equationē eadē
 min² a maiori p̄tē equationē argū^m p̄tē ce-
 examinata, et remanebit equatio vera et vltima
 examinata $\frac{17}{32}$ $\frac{5}{8}$, 8 $\frac{1}{1}$ $\frac{1}{1}$ p̄tē² $\frac{17}{13}$

nimie, de medio motu Venere subtraho, &
 habeo Veni & prista motu Venere in zodiaco
 $17 \begin{matrix} 5 & 8 \\ 11 & 10 \end{matrix} \begin{matrix} 3 \\ 3 \end{matrix}$ Rursus & nota tunc superiorum
 regio Stationes Venere, Statione prima Juno
 $5 \begin{matrix} 5 \\ 5 \end{matrix} \begin{matrix} 16 \\ 52 \end{matrix}$ Et aliam $5 \begin{matrix} 5 \\ 6 \end{matrix} \begin{matrix} 13 \\ 8 \end{matrix}$ Sed quia
 regionem epiche Venere est magis Statione
 nota, quando Venere esse directa, & ita (ut
 facile suspicari potest) & tunc a motu
 oppositum. Deinde & expositione de
 tunc superiorum video quod Venus est astutens
 ta in astrologo q̄ epiche, q̄ tunc Veni
 & argu^m Veni excedit 6 signa igitur p̄ quar
 tardiora tunc superiorum, regio motu directu
 Venere in uno die 15, 12 in fore et tunc
 & ultima superiorum elio Venere motu veloci
 & q̄ motu eius directu Venus dici maior est
 medio motu directu eius, q̄a motu veloci

De latitudine Venere

Latitudine Venere officio tabularum indagare
 Tres tabulas primarias & quingualis me-
 gatio abstruendo ordinarius una q̄a pro
 lati^{ne} epiche inq̄ada Alia & lati^{ne} reflexu
 exite epiche Et tertia & lati^{ne} deviationis

Defectus ab elliptica, in qua sufficientes curvi
 diversifimae ^{latitudinis} ipsi Venereis prima ta-
 bula ostendit signa veteri Veni, et argu^{ti} in ra=
 pite et pede tabulae, et hinc conunde^{te} hinc fini=
 stea sub titulo linea numeris graduum Arca aut ta-
 bula h^{ic} in prima pte in 2 et 2 proportionalia
 in pte operatur lat^{itudo} declinationis epirci
 meridiana aut septen^{trionalis} aut septentrionalis h^{ic}
 facile adnotat data tabula h^{ic} signa veteri
 et argu^{ti} Venereis in capite, et linea graduum
 hinc est Cery aut tabula pmo tenet in
 proportionalia, pto lat^{itudo} reflexionis epirci
 septentrionalis et austrinas Tertia tabula
 exponit latitudines declinationis ipsi defectus
 ab elliptica, et h^{ic} latitudo pte est septen-
 trionalis, et in ipsa intuat in minutis
 proportionalibus et lat^{itudo} reflexionis ptra=
 tunda capite primo igitur et oppositione octava
 hinc signa veteri Veni pte argu^{ti} Venereis
 Venereis ad die oblati supra et vniquodq
 et se prima Cu centro vero ingudere prima
 tabula lat^{itudo} declinationis epirci Venereis

et in omnibus angulis figurarum et quod tempore in
 et proportionalia quae sunt sub Site in angulo vero ad
 de tabula et eadem est tabula 1. et est ubi prae
 accepisti in. et et proportionalia ista, et quod in
 omnibus quibus figurarum et quod anguli, et quod
 et minus latitudinis declinationis inuenitur et nota
 in est latitudinis meridiana aut aequalis, titulus
 id manifestatur. Deinde accipe est proportionalia
 de latitudinis declinationis, et minus et pro si qua
 fuerint ad proportionem minus et pro ad
 60 et utraque solis et horumodo est prima latitudinis
 veritas examinata quae praeit et declinationis
 epicycli, quae secunda in suo nomine praetera cum
 eadem equata intra ad tabula latitudinis reflexionis
 veritas, et in est ipsa eadem est Site in
 accepisti vero eadem tabula et eadem est tabula (ubi
 accepisti in proportionalia) ingrediatur, et latitudinis
 reflexionis inuenitur in titulo prae est nota de quae
 et minus proportionalibus accipe est proportionalia
 ad proportionem minus ad 60, et eadem
 est latitudinis reflexionis examinata quae praeit et
 reflexione epicycli, quae in suo titulo etiam
 secunda ad prae. Deinde in minus proportionalibus
 et ad tabula regis intra tertia tabula, et quod
 in directo, eadem inuenitur et prae, et est latitudinis

Veneris lectis examinata septem die septem ad aridit ee
 deminatione defecty ab eclipsa Postea tres istas ce-
 tractas lati^{nos} ad invicem collige, si eos sint in eade
 pte 1. si eos oppositos hnt hntiles. Si autem fuerint
 in diversis p^{ar}tibus, ut si una sit in pte septentrion-
 nali & alia in pte meridiana ut gra, tunc sub-
 traxe omne id quod est meridiam ab eo quod est
 septen^{tr}, & hoc si septen^{tr} fuerit magis aut gra
 si meridiam fuerit magis & residuum erit lati^{do}
 Veneris verificata aut meridiana aut septentrionalis
 In exemplo, repetat^{ur} t^{er}tiu^m & argu^m vera Veneris
 sint ad 25 diem martij & invicem Ceteru^m 5 5 m
 , argu^m 9 4 2 Et tabula prima p^{er} t^{er}tiu^m invicem
 mo 58 m, 24 = proportionalia, & argu^m ee
 eade tabula rapio lati^{do} m 0 5, 5 m m fitulo de-
 clinatio meridiana De qua & minuty & p^{er}io pro-
 portionalibz recipio p^{er} proportionalitate 13 4 m, 52 2
 m fitulo meridiana, hoc em est lati^{do} de declina-
 tionis eximidi qua p^{er}eno ad p^{er}tem Martij m eade
 t^{er}tiu^m ingredior habita p^{er}tem & invicem 13 m
 proportionalia, & m argu^m h^{oc} offendo 15, 53 m.
 m fitulo reflexio meridiana De qua & minuty
 proportionalibz rapio p^{er} proportionalitate & colligo 0 24 29

in titulo meridiana, her enim est lat^{do} ratione re-
 flexionis spiritali. Tade in 13 minutis appar-
 uerit in toto tractu tabula et inuenio 2 in, 10 2
 lat^{ne} sextantione quoniam ex demum hanc
 deflexionem ab elliptica. Sed quia sine die lat^{ne} non
 meridiane sunt, eas simul inigo et colligo 0 29 21
 lat^{ne} meridiana, a qua capio 2 in, 10 2 la-
 titudine sextan^{te}, et residuo 0 9, 27 in, 11 2
 lat^{ne} Venere meridiana, optime examinata
 et verificata ad meridiem diei oblati
 Venere ascensum et descensum per latitudinis, prin-
 cipium propositiois hederime hinc superiorum
 hinc absolute.

De ortu et occasu Venere

Venere ortu et occasu inatutim et vesperti-
 ni respectu solis explorare. Veng opt² veluti
 tate et tarditate sui motu voluit non sibi talit²
 quod quandoq² amagredir, quandoq² subseq² eunde
 lumine ad sibi quadrifaria quatenus ad ortu et
 occasu se habet. Quando enim veng directa se sibi
 gignit, quod fit quado argu^m Venere est 0 in sign²
 vel 290, deopt² quia veng motu velocior est
 sibi, inipit pcedere sibi in ordine signorum.

ita quod eius motus maxime est motus solis, quoniam =
tudo a sole in veneta secundum ordinem signorum
Et tunc erit Venus in octo vespertino, et videbitur
post solis occidit super horizontem in oriente, et
vidente enim sole (ut dicit Galilius) vespere subsi-
quens, a 5to vespere, a latibus vespere dicitur
Crestate autem argente eius post conjunctionem perditam
, vespere in 4 signa et 17 gradus et circa de post
incipit Venus retardare motum suum Ita quod
motus eius vespere dicitur fit minor motus vero
divino solis, et post hoc argente crestate in
5 signa et 17 gradus et circa, incipit retrogradi,
et ita tardando motum suum per veloxior veneta
regrediente accedit, et retrograde veneta gra-
dit, et hoc fit in argente veneta est 6 signa
et circa, et tunc Venus occidit orasit vespere
, quia quae antea videbat post solis occidit, in tunc
radijs solaribus occidit sole occidit Ceterum post
hoc conjunctionem quia Venus retrograde est sole
tardior, sed tamen veloxior creditur in ordine
signorum, tunc incipit Venus habere octo man-
tium Videbitur enim ante solis occidit super horizontem
orientale et a 5to de phosphore a latibus lunis

quia sola (ut dicitur tollit) antegreditur: et occidit an-
 teq[ue] sol occidit. Quod fit in argu[m] fuerit plus
 6 signis, et ita manet in octi matutino vsq[ue]
 in g[ra]du regressione, qua g[ra]da postquam
 argu[m] veru[m] remittit in 7 signa et 12 gradus
 ut circa, tunc motu diurno veniens vergit
 maiore motu diurno solis diurno vergit motu
 velociore g[ra]dientis. I. dicitur, item quod sit se
 soli, sit in argu[m] veru[m] ipsi erit fore 0 in
 signis, et vergit via sola accedens ad occidit
 matutino diurno ante matutino temp[or]e
 sola in octi g[ra]dit, tunc ei iuncta una in
 sola occidit. Nulla hic exceptio esse non
 est propria ipsi g[ra]dientis declaratione.

De compositione instaur- menti Venetis

Fabricatio organo Venetis per oia stilia est
 g[ra]dientis tam superioris, p[ro]p[ter] quod diamet[er]
 dicitur per 9 furti et per retu[m] mundi terminare
 se et in primo g[ra]du et 10 fore minuto tunc
 ibi em[er]it har[um] temperata cum Venetis in
 venit. Cuius oppositio in eade diamet[er] in

opposito signo, qdū & minime qstibus? Preterea
 residuum huius diametri a parte d in parte f =
 nati sub oculo signetur Admo dactylina de tribus
 superioribus tradita, dividit in 60 ptes, in quo
 in parte gradat, & summa ee eis a parte
 d una pte & quarta pte unius idest 15 minuta
 & ubi terminabitur nota a b & c & d & e
 hinc equat, & dividit linea b d & mediam
 sup partem c & d & ceterū defectū Summa qd
 ee ea huius mensuratio 30 ptes de parte g
 & ubi terminabitur nota a b & c & d & e
 a ante defectū, & linea a c eius semidia
 ipse ergo descripta & sit circulus a b
 summa ee descripta diametro a parte a huius
 mensuratio 21 ptes & 35 in unius parte
 de parte g huius, & ubi terminabitur nota
 nota a b & c & d & e semidia huius
 ergo descripta & sit, e f huius mensuratio e f
 epinidly nota & etia oppositum mensuratio
 ipse huius

Usus instrumenti

est ut in superioribus

FINIS